

Vjekoslav Mikecin (1930–2009)

28. listopada 2009. godine ugasio se život filozofa i sociologa Vjekoslava Mikecina, umirovljenoga redovitog profesora Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, intelektualca širokih interesa i nadasve važnoga društvenoga i znanstvenoga utjecaja, već od kraja pedesetih godina 20. stoljeća, kada je počeo raditi kao suradnik Radio Zagreba. Bogata biografija svjedoči o radu i djelovanju Vjekoslava Mikecina, ali nepresušna sjećanja jedino su i pravo mjerilo njegove izvanredne osobnosti, intelektualne znatiželje, širenja teorijskih i društvenih obzora, uvijek poticajnih opservacija o tadašnjoj društvenoj zbilji. Vjerojatno je nepravedno tako bogatu biografiju svoditi na jedno slovo, ali možda se može reći da će najviše ostati zapamćen po tome što je gotovo opsesivno prevodio, priređivao i hrvatskoj (dakako i tadašnjoj jugoslavenskoj) javnosti predstavljao nove knjige i nove ideje. No, nije se radilo o nekom »mehaničkom« prevođačko-uredničkom poslu. Riječ je bila o angažiranom intelektualnom putovanju, kritičkom i gorljivom otkrivanju novih misli i teorijskih pravaca, ali i novih kultura, pomnom i upornom traganju za mogućnostima promjena društvene zbilje.

Vjekoslav Mikecin rođen je 21. lipnja 1930. u Novigradu kraj Zadra. Nakon završene gimnazije upisuje studij filozofije i južnoslavenskih književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je i diplomirao 1958. godine. Na istom je fakultetu obranio doktorski rad iz područja filozofije 1979. godine tezom *Temeljne antinomije u suvremenom marksističkom mišljenju*. Već kao student, od 1956. godine, počeo je surađivati na Radio Zagrebu, gdje je potom bio i urednik Kulturno-umjetničke redakcije. Godine 1961. i 1962. znanstveno se usavršavao u Rimu i Parizu, a taj je boravak ostavio neizbrisivi trag u njegovom intelektualnom zanimanju za talijanske i francuske mislioce. Nakon povratka u Zagreb radio je kao suradnik Instituta društvenih nauka Beograd – u Odjelu za filozofiju u Zagrebu. Godine 1965. izabran je za predavača uvoda u sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a 1966. i za predavača, potom i za višeg predavača sociologije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Od 1978. do umirovljenja 2000. godine radio je na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, najprije kao viši predavač, potom kao izvanredni profesor (1980.) i redoviti profesor (od 1982.) Na Odsjeku za sociologiju predavao je sociologiju kulture, socijalnu povijest ideja i sociologiju religije. Honorarno je predavao i sociologiju umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru, te hrvatski kulturni identitet na Hrvatskim studijima u Zagrebu. Bio je mentor većem broju magistranada i doktoranada. Držao je predavanja na više inozemnih sveučilišta (Bari, Ciudad de México, Napulj, Padova, Rim, Sankt Peterburg) te sudjelovao na više međunarodnih znanstvenih skupova, kongresa i kolokvija s priopćenjima i intervencijama (npr. u Dakaru /Senegal/, Dubrovniku, Firenzi, Milanu, Toluci /Meksiko/, Ciudad de México, Budimpešti, Cresu). Tako-

der, bio je na kraćim studijskim boravcima u Padovi, Ciudad de México, Veneciji i Sankt Peterburgu. Osim toga, bio je dugogodišnji član Matičnog povjerenstva za filozofiju, sociologiju i politologiju pri Sveučilištu u Zagrebu, predsjednik Savjeta biblioteka Hrvatske, predsjednik Hrvatsko-talijanskog društva (1996–2000.). Jedan je od utemeljitelja Hrvatskoga filozofskog društva (1957.). Dobitnik je Nagrade grada Zagreba 1969. godine.

Kao što sam već napomenuo, javno intelektualno djelovanje posebno je obilježilo život Vjekoslava Mikecina. Dugi je niz godina (1969–1991.) na III. programu Radio Zagreba uređivao i vodio poznatu emisiju *Situacije i duhovna kretanja*, posvećenu filozofskim, sociološkim, kulturnim i drugim temama. Bio je jedan od pokretača i glavnih urednika časopisa *Naše teme* (1957–1963.), koji je u tom razdoblju imao, uz ostalo, veliku ulogu u kritici dogmatskog marksizma i staljinizma. Bio je među pokretačima i urednicima časopisa za svjetsku književnost *Književna smotra*, urednik časopisa *Kulturni radnik*, te član savjeta časopisa *Revija za sociologiju*, *Sociologija i prostor* i *Socijalna ekologija*. Bio je pokretač i urednik više biblioteka: *Svijet suvremene stvarnosti* kod nakladnika *Stvarnost*, *Suvremena misao* kod nakladnika *Školska knjiga* i *Prometej* kod nakladnika *Globus*, u kojima su objavljena brojna djela istaknutih inozemnih i domaćih autora iz područja sociologije, filozofije, teorije umjetnosti, politike, ekonomije itd. Prevodio je s francuskog, talijanskog i ruskog jezika i komentirao radove istaknutih filozofa i sociologa: Cl. Lévi-Straussa, J.-P. Sartrea, J. Hyppolitea, R. Garaudyja, N. Abbagnana, A. Gramscija, A. Schaffa, K. Kosika, I. S. Narskog, M. N. Rutkeviča, G. Della Volpea, C. Luporinija, G. A. Gillija i dr. Priredio je i predgovorima popratio: zbornik radova Th. W. Adorna, A. Banfija, W. Benjamina, E. Blocha, K. Kosika, M. Krleže i dr. pod naslovom *Marksizam i umjetnost* (1973, 1976²), zatim izabrane radove: J.-P. Sartre: *Filozofske i političke rasprave* (1981), H. Marcuse: *Estetska dimenzija. Eseji o umjetnosti i kulturi* (1981), A. Gramsci: *Marksizam i književnost* (1984) i L. Goldmann: *Ogledi o sociologiji umjetnosti* (1987), te djela: F. Fanon: *Prezreni na svijetu* (1973), G. A. Gilli: *Kako se istražuje* (1974), E. V. Iljenkov: *O idolima i idealima* (1975), G. Della Volpe: *Kritika ukusa* (1975), M. Mesarović i E. Pestel: *Čovječanstvo na raskršću* (1976), R. Garaudy: *Karl Marx* (1976), P. Macherey: *Teorija književne proizvodnje* (1979), L. Basso: *Socijalizam i revolucija* (1981), P. Hountondji: *O »afričkoj filozofiji«* (1983), J. Elleinstein: *Marx – život i djelo* (1986), A. Hauser: *Sociologija umjetnosti I-II* (1986), Cl. Lévi-Strauss: *Strukturalna antropologija 2* (1988) i dr. Objavio je studiju *Problemi del pensiero marxista oggi* (časopis *Aut Aut*, Milano, n. 116, 1970), zatim studiju o istaknutom latinskoameričkom filozofu Leopoldu Zei: *Leopoldo Zea y el problema de la identidad cultural* (časopis *Cuadernos Americanos*, 62, 1997) te studije o Jean-Paulu Sartreu, Herbertu Marcuseu, Antoniju Gramsciju, Louisu Althusseru, Claudeu Lévi-Straussu, Nicoli Abbagnanu, Rogeru Garaudyju, Arnoldu Hauseru, Györgyu Lukácsu, Galvanu Della Volpeu, Frantzu Fanonu. Zastupljen je s priložima i u nizu međunarodnih zbornika.

Kao autor objavio je sljedeća djela: *Suvremena talijanska filozofija*, Zagreb, 1966; *Marksisti i Marx*, Zagreb, 1968, 1982²; *Socijalizam i revolucionarni subjekt*,

Zagreb, 1970; *Otvoreni marksizam*, Zagreb, 1971; *Povijest i kritička svijest*, Zagreb, 1974; *Rušenje dogme*, Zagreb, 1976; *Dijalektika povijesne zbilje*, Beograd, 1977; *Situacije i duhovna kretanja. Filozofsko-politički ogledi*, Zagreb, 1982; *Subjekti i alternative socijalizma* (koautor R. Kalanj), Zagreb, 1984; *Situacije i duhovna kretanja 2. Filozofsko-sociološki ogledi*, Zagreb, 1987; *Nema socijalizma bez demokracije*, Zagreb, 1988; *Kultura i društvo*, Zagreb, 1989; *Umjetnost i povijesni svijet*, Zagreb, 1995.

Profesora Mikecina, kako sam ga uvijek oslovljavao, upoznao sam kao student sociologije, ali naše, ako mogu tako reći, prisnije druženje započinje mojim upisom poslijediplomskog studija sociologije religije 1984. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Organizacija tog studija, kojoj se tako zdušno predao, bila je maestralni životni i nadasve uspješan znanstveno-intelektualni pothvat profesora Mikecina. Ne zaboravimo, riječ je o prvom studiju sociologije religije u cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji, studiju koji je kao profesore okupio tada najbolje sociologe, ali i filozofe, politologe, psihologe i, što je osobito važno, teologe te studiju koji je iznjedrio gotovo sve sada djelujuće sociologe religije u Hrvatskoj. U znanstvenom opusu profesora Mikecina ima svega nekoliko jedinica iz područja sociologije religije, ali vizionarsko utemeljenje toga studija počivalo je na dvama čvrstim stupovima – zanimanju za kulturne fenomene i želji za prekoračivanjem marksizma, ponajprije onoga dogmatskoga, ali i općenito zadanih granica u istraživanju društvenih fenomena. Naše se druženje intenziviralo krajem osamdesetih godina, ne samo zbog toga što je bio mentor mog magistarskog, a potom i doktorskog rada, nego kad je on bio predsjednik Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske (1987–1991.), a ja imenovan od strane izdavača (Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske) najprije članom novoformiranog i vrlo mladog uredništva (1987–1988.), a zatim i urednikom (1989–1990.) časopisa *Kulturni radnik*. Kao predsjednik Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske te jedan od dugogodišnjih bivših urednika *Kulturnog radnika*, on je mladoj ekipi novih urednika pružao neizmjernu potporu u svim njezinim nastojanjima da otvore stranice toga tada uglednog časopisa novim idejnim stremljenjima i novim društvenim procesima. Potporu i ohrabrenje koji su, zapravo, čvrstim nitima izvirali iz njegova osobnog primjera neumornog tražitelja i podupiratelja slobode, dijaloga, otvorenosti, kritičnosti, propitivanja.

Siniša Zrinščak